



**ZONA METROPOLITANĂ INTELIGENTĂ.  
CENTRUL DE PUTERE REGIONALĂ**

**INTELLIGENT METROPOLITAN AREA.  
REGIONAL POWER CENTER**

**Drd. Romeo-Ionuț MÎNICAN\***

**Rezumat:** Îmbătrânirea populației și concentrarea populației tinere în orașe vor accentua și mai mult procesul de urbanizare în detrimentul dezvoltării așezărilor rurale. Zonele metropolitane vor fi pilonii pe care statul își va consolida existența și puterea în lupta pentru a-și menține identitatea națională și prestigiul de țară la nivel global. Acest proces va determina ca zonele metropolitane să devină centre de putere regionale, care vor dicta politica statelor.

Zonele metropolitane vor fi inteligente dacă vor folosi cunoașterea și capacitatea de inovare într-un mod adaptabil și dinamic schimbărilor globale, concomitent interconectate, prin infrastructură reală și virtuală, cu alte zone metropolitane pentru a realiza schimb de cunoaștere, inovații și resurse naturale.

**Cuvinte-cheie:** zona metropolitană, cunoaștere, inovație, centru de putere regională, urbanizare, infrastructură

**Abstract:** The aging of the population and the concentration of young people in cities will further accentuate the urbanization process to the detriment of rural settlements development. Metropolitan areas will be the pillars that the state will strengthen its existence and power on, striving to maintain its national identity and country prestige in the world. This process will cause metropolitan areas to become regional power centers that will dictate states' policies.

Metropolitan areas will be intelligent if they use knowledge and innovation capacity to global changes in an adaptable and dynamic way, being simultaneously interconnected, via real and virtual infrastructure, with other metropolitan areas, so as to exchange knowledge, innovations and natural resources.

**Keywords:** metropolitan area, knowledge, innovation, regional power center, urbanization, infrastructure

**C**ercetările demografice au arătat că înainte de 1850 nici o țară nu era predominant urbană. Marea Britanie a fost singura țară care a depășit acest prag, în

---

\* Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, e-mail: romeoionutm@gmail.com



anul 1900. Statele Unite ale Americii nu au atins un astfel de nivel decât în anul 1920<sup>102</sup>.

Dezvoltarea urbană a fost direct influențată de sistemele politice, administrative și economice, aflate într-un continuu proces de transformare și adaptare, fapt ce a determinat numeroase și diverse experimente psihosociale, culturale, identitare, religioase, ș.a. în interiorul societăților de pe întreg mapamondul.

*Urbanizarea* reprezintă un proces pe termen lung care determină numărul din ce în ce mai mare al populației care trăiește în orașe și municipii, precum și creșterea zonelor urbane. Acest proces a început în Europa odată cu revoluția industrială din secolul al XVIII-lea și, în decursul a două secole, s-a răspândit în mod eterogen pe întreg continentul<sup>103</sup>.

La nivel global, mai mulți oameni domiciliază în mediul urban decât în zonele rurale, procentul fiind de 54% din populația lumii care locuiește în zonele urbane<sup>104</sup>. Dacă în anul 1950 procentul de urbanizare a populației lumii era de doar 30%, previziunile pentru anul 2050 indică un procent de 66% din populația lumii proiectată să fie urbană<sup>105</sup>. Urbanizarea are loc în întreaga lume, însă ultimul raport<sup>106</sup> privind orașele lumii relevă faptul că procesul de urbanizare nu se desfășoară în același ritm în diferite regiuni. Astfel urbanizarea inegală a condus la creșterea numărului metropolelor, de la 14, în anul 1995 la 29, în anul 2015. Cu toate acestea, în timp ce aceste zone pot fi considerate centre de putere economice, ele nu sunt nici pe departe centrele urbane cu creștere rapidă și nici nu reprezintă majoritatea populației urbane. Orașele mici și mijlocii, reprezentând 59% din populația lumii, sunt în creștere la cele mai rapide cote<sup>107</sup>.

Procesul globalizării tot mai accentuat susține acest trend în toate țările. Fenomenul creșterii urbane va aduce atât beneficii cât și provocări, iar o guvernare

<sup>102</sup> Dorel Abraham, *Introducere în sociologia urbană*, Editura Științifică, București, 1991, p. 16.

<sup>103</sup> *Studiu privind elementele de dezvoltare spațială a regiunii Sud Muntenia*, Raport Final (19/10/2013 – 31/10/2013) Versiunea 3, p. 34, disponibil online pe <http://www.adrmuntenia.ro/-documente/studiu-elemente-de-dezvoltare-spatiala-in-rsm.pdf>, accesat la data de 20 august 2017.

<sup>104</sup> URBANIZATION AND DEVELOPMENT: EMERGING FUTURES. WORLD CITIES REPORT 2016, United Nations Human Settlements Programme (UN-Habitat), Nairobi, Kenya, 2016, p. 1, disponibil online pe <http://wcr.unhabitat.org/wp-content/uploads/sites/16/2016/05/WCR-%20Full-Report-2016.pdf>, accesat la data de 10 august 2017.

<sup>105</sup> *World Urbanization Prospects*, Department of Economic & Social Affairs, the 2014 revision, United Nations, New York, p. 1, disponibil online pe <https://esa.un.org/unpd/wup/publications/files/wup2014-highlights.Pdf>, accesat la data de 10 august 2017.

<sup>106</sup> WORLD CITIES REPORT 2016, disponibil online pe <http://wcr.unhabitat.org/>

<sup>107</sup> Gabriela Rico, *Eight key trends that define two decades of global urbanization. Uneven urbanization*, 2 iunie 2016, disponibil online pe <http://citiscopes.org/habitatIII/news/2016/06/eight-key-trends-define-two-decades-global-urbanization>, accesat la data de 10 august 2017.



urbană inteligentă trebuie să se adapteze constant la noile schimbări din contextul național și cel internațional și, să asigure, atât o securitate urbană inteligentă a tuturor sectoarelor, cât și o securitate cibernetică a domeniilor tot mai „digitizate” ale societății. De asemenea, accesul cetățenilor la servicii publice adecvate constituie un fundament de bază al securității urbane, îmbunătățind condițiile de bază ale dezvoltării calității vieții atât în zonele urbane cât și în cele pre-urbane.

Fenomenul „urban” contemporan nu poate fi înțeles și explicat independent de fenomenele economice și cele demografice, de evoluția sectoarelor activității umane și de o serie de factori socioculturali care influențează deplasările de populație din rural în urban<sup>108</sup>. Mulți specialiști în domeniul sociologiei urbane, urbanismului, geografiei urbane și economiei sunt de acord că există patru stadii principale ale dezvoltării urbane urmând o ordine cronologică: *concentrarea populației urbane în orașe* (urbanizare clasică), *suburbanizarea*, *dezurbanizarea* și *reurbanizarea*<sup>109</sup>.

Un aspect important al procesului de urbanizare contemporan este apariția *zonelor metropolitane*.

Conceptul general al unei *zone metropolitane* desemnează „o zonă de bază care conține un nucleu cu o populație numeroasă, împreună cu comunitățile învecinate care au un grad ridicat de integrare economică și socială cu acea bază”<sup>110</sup>.

Procesul de metropolizare a determinat redefinirea orașelor sub aspectul dezvoltării lor teritoriale, punând în prim-planul dezvoltării spațiale problema managementului teritoriilor metropolitane. Numărul lor este în creștere, fiecare fiind alcătuită dintr-un număr de municipii și orașe de mărimi diferite, interconectate și interdependente<sup>111</sup>. Însă, teritoriile metropolitane sunt însoțite de numeroase probleme strategice comune: managementul schimbărilor economice la scară națională și globală, a diversității sociale și culturale, a infrastructurii de comunicații și, nu în ultimul rând, a protejării patrimoniului natural și cultural. De

---

<sup>108</sup> Vasile Miftode, „Migrațiile și dezvoltarea urbană”, Editura Junimea, Iași, 1978, p. 56.

<sup>109</sup> Dorel Abraham, *op. cit.*, p. 40.

<sup>110</sup> În original: ‘The general concept of a metropolitan area (MA) is that of a core area containing a large population nucleus, together with adjacent communities that have a high degree of economic and social integration with that core’, „Metropolitan Areas. Classification of Metropolitan Areas”, disponibil online pe <https://www2.census.gov/geo/pdfs/reference/GARM/Ch13GARM.pdf>, accesat la data de 29 septembrie 2017.

<sup>111</sup> *Studiu dezvoltare policentrică*, p. 5, disponibil online pe <http://fzmaur.ro/StudiuPOLICENTRIC.-pdf>, accesat la data de 23 august 2017.



asemenea, zonele metropolitane se fundamentează pe infrastructuri reale și virtuale<sup>112</sup>.

Metropolizarea, ca proces de adaptare la globalizare și mondializare care îmbunătățește competitivitatea mediilor urbane și relațiile dintre centru și zona de influență, induce numeroase transformări la nivelul componentelor mediului, cu consecințe în stabilitatea ecosistemelor naturale, comunităților umane și sistemelor economice regionale și locale<sup>113</sup>.

Orașele de tip occidental, în special cele din Statele Unite ale Americii, au constituit, de-a lungul timpului, un model de urmat pentru celelalte orașe în plin proces de urbanizare. Schimbările în evoluția urbană au determinat următoarele stadii ale urbanizării orașelor occidentale, caracterizate prin<sup>114</sup>:

- a) creșterea sau concentrarea urbană prin imigrație;
- b) suburbanizarea sau extinderea orașului în teritoriul său periurban prin mobilitatea rezidențială a diferitelor categorii de populație;
- c) deconcentrarea sau descentralizarea urbană prin emigrarea populației orașelor în zonele nemetropolitane (fază numită și contraurbanizare);
- d) un stadiu incipient de reurbanizare sau red dezvoltare urbană a zonelor centrale ale orașelor, fază aflată mai mult în stadiu de deziderat.

Majoritatea oamenilor consideră orașele locuri unde un număr mare de oameni locuiesc și muncesc; ele sunt centre de guvernare, comerț și transport.

O primă definiție a *orașului* se referă la „*orașul propriu-zis*”, descrie un oraș potrivit unei limite administrative. O a doua abordare a conceptului, numită „*aglomerare urbană*”, ia în considerare extinderea zonei urbane contigue, sau a zonei construite, pentru a delimita granițele orașului. Cel de-al treilea concept al orașului, „*zona metropolitană*”, definește limitele sale în funcție de gradul de interconectare economică și socială a zonelor din apropiere, identificate prin comerțul interconectat sau modele de navetă (figura nr. 1)<sup>115</sup>.

<sup>112</sup> *Studiu dezvoltare policentrică*, pp. 5-6, disponibil online pe <http://fzmaur.ro/Studiu-POLICENTRIC.pdf>, accesat la data de 23 august 2017.

<sup>113</sup> Ioan-Cristian Iojă, *Metode și tehnici de evaluarea a calității mediului în aria metropolitană a municipiului București*, Editura Universității din București, 2009, p. 33, disponibil online pe [http://www.unibuc.ro/prof/ioja\\_i\\_c/docs/2015/aug/02\\_21\\_04\\_30metodesitehnic2.pdf](http://www.unibuc.ro/prof/ioja_i_c/docs/2015/aug/02_21_04_30metodesitehnic2.pdf), accesat la data de 24 august 2017.

<sup>114</sup> Dorel Abraham, *op.cit.*, p. 27.

<sup>115</sup> *The World's Cities in 2016*, Data Booklet, United Nations, p. 1, disponibil online pe [http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/urbanization/the\\_worlds\\_cities\\_in\\_2016\\_data\\_booklet.pdf](http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/urbanization/the_worlds_cities_in_2016_data_booklet.pdf), accesat la data de 19 august 2017.



extinderea acestuia în afara granițelor inițiale. Procesul de dezvoltare metropolitană ține cont de factorul de integrare spațială care să permită dezvoltarea unitară a localităților, o redefinire a ariilor de cooperare și o integrare rapidă în rețelele de dezvoltare europene, constituite pe zone și regiuni metropolitane. Acest proces de urbanizare conduce la intensificarea relațiilor dintre nivelele superioare ale ierarhiilor urbane<sup>116</sup>.

O altă abordare a conceptului de zonă metropolitană sau regiune metropolitană se referă la un sistem de localități care cuprinde un mare oraș (împreună cu suburbiile sale) și zonele sale adiacente de influență, ce pot include diferite centre urbane de dimensiuni diferite. În general, regiunea metropolitană este considerată o regiune dominată (în sens administrativ sau geografic) de o zonă metropolitană importantă. De aceea, în termeni spațiali, întinderea sa este mai mare decât cea a zonei metropolitane, însă după unele interpretări cele două concepte de zonă metropolitană și de regiune metropolitană au semnificații similare<sup>117</sup>.

<sup>116</sup> Cătălin Daniel Dumitrică, Ioana Teodora Dinu, *Zona metropolitană ca răspuns reflex la guvernarea multinivel și deciziile publice naționale derivate*, pp. 99-100, disponibil online pe [http://store.ectap.ro/articole/874\\_ro.pdf](http://store.ectap.ro/articole/874_ro.pdf), accesat la data de 19 august 2017.

<sup>117</sup> *Studiu privind elementele de dezvoltare spațială a regiunii Sud Muntenia*, Raport Final (19/10/2013 – 31/10/2013) Versiunea 3, p. 24, disponibil online pe



Orașul reprezintă pilonul central al zonei metropolitane. Orașul își trage originea din descoperirea treptată a faptului că grupurile sociale mai bine organizate puteau ajunge mai ușor la bunăstarea materială. Dacă prima formă stabilă de așezare – satul – a fost determinată de două funcții majore (munca agricolă și locuirea), apariția producției meșteșugărești și a altor funcții de interes colectiv, cum sunt cele de apărare, religioase și politice, situate de preferință într-un centru civic, caracterizează apariția și dezvoltarea orașelor<sup>118</sup>.

Constituirea zonelor metropolitane răspunde necesităților și oportunităților generate de evoluția orașelor. Dezvoltarea zonelor metropolitane facilitează amenajarea integrată a teritoriului la nivel regional astfel încât prin aceasta să se diminueze dezechilibrele dintre centru și aria limitrofă, provocate de dispersarea sau marginalizarea generată de izolarea unor așezări lipsite de oportunități, înlăturarea sau diminuarea unor astfel de dezechilibre conducând la îmbunătățirea calității vieții populației<sup>119</sup>.

Un aspect sensibil este generat de competitivitatea ridicată a ariilor metropolitane care determină creșterea discrepanțelor față de zonele învecinate care tind să fie caracterizate prin locuri de muncă instabile, educație deficitară, condiții de locuire precare, lipsa echipării, incidență ridicată a problemelor de sănătate și apariția comportamentelor sociale deviate (prostituție, consum de droguri, alcoolism, infracționalitate etc.). Prin urmare, se încurajează mecanismele de excludere socială, creșterea demografică necontrolată, exodul rural și dezvoltarea urbanistică neplanificată<sup>120</sup>.

Ce este *zona metropolitană inteligentă*? Zona metropolitană este *inteligentă* prin implementarea principiilor urbanismului inteligent<sup>121</sup>, prin administrarea fondurilor publice într-un mod deschis și transparent, eficient și eficace. De asemenea, politicile publice implementate vor susține gestionarea responsabilă a

<http://www.adrmuntenia.ro/documente/studiu-elemente-de-dezvoltare-spatiala-in-rsm.pdf>, accesat la data de 20 august 2017.

<sup>118</sup> Dorel Abraham, *op.cit.*, p. 73.

<sup>119</sup> Cătălin Daniel Dumitrică, Ioana Teodora Dinu, *Zona metropolitană ca răspuns reflex la guvernarea multinivel și deciziile publice naționale derivate*, p. 101, disponibil online pe [http://store.ectap.ro/articole/874\\_ro.pdf](http://store.ectap.ro/articole/874_ro.pdf), accesat la data de 19 august 2017.

<sup>120</sup> Ioan-Cristian Iojă, *Metode și tehnici de evaluarea a calității mediului în aria metropolitană a municipiului București*, Editura Universității din București, 2009, p. 34, disponibil online pe [http://www.unibuc.ro/prof/ioja\\_i\\_c/docs/2015/aug/02\\_21\\_04\\_30metodesitehnic2.pdf](http://www.unibuc.ro/prof/ioja_i_c/docs/2015/aug/02_21_04_30metodesitehnic2.pdf), accesat la data de 24 august 2017.

<sup>121</sup> Principiile urbanismului inteligent: în echilibru cu natura; în echilibru cu tradiția; tehnologie adecvată; convivialitate; eficiență; scară umană; matricea oportunităților; integrarea regională; mișcare echilibrată; integritate instituțională, disponibil online pe <http://eud.leneurbanity.com/10-principles-of-intelligent-urbanism-in-city-planning-and-urban-design/>, accesat la data de 13 noiembrie 2017.



proceselor, a activelor și a patrimoniului urban, corelate printr-o cheltuie adecvată a resurselor financiare publice.

Pentru o mai bună înțelegere a zonei metropolitane este necesară definirea conceptului de *regiune*. Aceasta este definită ca o zonă de teritoriu cu un ansamblu de caracteristici interne distincte și consistente, fizice sau umane care îi conferă o anumită unitate și care o fac distinctă de alte zone învecinate<sup>122</sup>. Regiunile sunt considerate structuri teritoriale cu rol în implementarea procesului de dezvoltare durabilă, fiind totodată și niște entități culturale pentru comunitățile locale care crează procesul de competitivitate economică și influențează modernizarea. Din punct de vedere etimologic, sensul noțiunii de „*regiune*” derivă din „*reggio*”, „*reggiare*” care are înțelesul de „*a administra*”. Conceptul de regiune are trei semnificații majore: *teritoriu*, *unitate politico-administrativă* și *sistem*. Totodată regiunile sunt considerate și structuri teritoriale cu rol în implementarea procesului de dezvoltare durabilă, fiind entități culturale pentru comunitățile locale care crează procesul de competitivitate economică și influențează modernizarea<sup>123</sup>.

Teoria *polilor de creștere*<sup>124</sup> a realizat legătura dintre dezvoltarea orașelor și regiunilor, polul de creștere fiind privit ca o unitate economică în măsură să inducă schimbări structurale regionale, regăsite în rata creșterii și în creșterea producției regionale<sup>125</sup>. Pentru o legătură optimă este nevoie de o dezvoltare spațială corelată cu dezvoltarea orașelor și regiunilor. Aceasta se referă la evoluția teritoriilor, sub toate aspectele (economic, social, de mediu, fizic)<sup>126</sup>. Fiindcă polii de creștere sunt,

<sup>122</sup> *Studiu privind elementele de dezvoltare spațială a regiunii Sud Muntenia*, Raport Final (19/10/2013 – 31/10/2013) Versiunea 3, p. 59, disponibil online pe <http://www.adrmuntenia.ro/-documente/studiu-elemente-de-dezvoltare-spatiala-in-rsm.pdf>, accesat la data de 20 august 2017.

<sup>123</sup> *Sistemul de așezări la nivelul Regiunii Centru în contextul dezvoltării policentrice. O abordare predominant geografică*, lucrare elaborată în cadrul ADR Centru, decembrie 2010, p. 14, disponibil online

pe [http://www.adrcentru.ro/Document\\_Files/ADStudiiRegionale/00001049/q1dwf\\_Analiza%20sistemului%20de%20asezari%20la%20nivelul%20Regiunii%20Centru.pdf](http://www.adrcentru.ro/Document_Files/ADStudiiRegionale/00001049/q1dwf_Analiza%20sistemului%20de%20asezari%20la%20nivelul%20Regiunii%20Centru.pdf), accesat la data de 19 august 2017.

<sup>124</sup> Ideea polilor de dezvoltare și a centrelor de creștere a apărut și s-a dezvoltat în școala franceză de economie spațială și de geografie, dar a fost agreată și inclusă printre teoriile de bază economice și de școala anglo-saxonă în ciuda criticilor pe care aceasta le-a adus. Majoritatea criticilor s-au bazat pe rolul important pe care îl deținea industria în procesul de polarizare și ca factor de creștere și dezvoltare economică, *Teoria dezvoltării polarizate și a polilor de creștere*, p. 1, disponibil online pe <https://www.scribd.com/document/113466262/Teoria-dezvolt%C4%83rii-polarizate-%C5%9Fi-polilor-de-cre%C5%9Ftere>, accesat la data de 29 septembrie 2017.

<sup>125</sup> *Fundamentele procesului actual de regionalizare în România*, p. 1, disponibil online pe <http://cursdeguvernare.ro/wp-content/uploads/2013/05/Raport-CONREG-I-final.pdf>, accesat la data de 20 august 2017.

<sup>126</sup> *Studiu privind elementele de dezvoltare spațială a regiunii Sud Muntenia*, Raport Final (19/10/2013 – 31/10/2013) Versiunea 3, p. 14, disponibil online pe <http://www.adrmuntenia.ro/-documente/studiu-elemente-de-dezvoltare-spatiala-in-rsm.pdf>, accesat la data de 20 august 2017.



în esență, motoare ale economiei din regiunile în care sunt situați, politica privind polii de creștere trebuie să aibă în vedere corelarea și consolidarea politicilor de dezvoltare economică<sup>127</sup>.

Pentru ca o zonă metropolitană să devină un centru de putere regională trebuie să avem în vedere cel mai important factor – populația, care *posedă anumite elemente comune și dorește să-și păstreze specificitatea astfel rezultată și să o dezvolte cu scopul de a stimula progresul cultural, social și economic*. De asemenea, trebuie să se țină cont de tendințele economico-sociale la nivel național și internațional, pentru a implementa o politică de dezvoltare menită a utiliza la maxim potențialul local al regiunilor (natural, uman, cultural sau tehnic)<sup>128</sup>.

Propun următoarea abordare a conceptului de *centru de putere regională*:

*„Centrul de putere regională reprezintă un oraș mare, cu potențial real de a deveni zonă metropolitană, de regulă capitală de județ, constituind un nod al infrastructurilor critice, care reprezintă interesele naționale și este definit ca un oraș geostrategic implicat în toate aspectele politicii și securității naționale”*.

Pe fondul accentuării procesului de globalizare principalii poli urbani regionali își consolidează statutul în detrimentul orașelor mici și mijlocii, care intră într-o stare de stagnare sau experimentează fenomenul de declin urban.

În zilele noastre, zonele metropolitane sunt conectate atât prin rețele fizice cât și virtuale. Acestea constituie importanți poli culturali, turistici și de *loisir*<sup>129</sup>. Elementul major al istoriei și identității lor este patrimoniul cultural. Astfel, elementele sale de valoare (universități, biblioteci, muzee, teatre, săli de concerte, monumente etc.) fac din zonele metropolitane locuri privilegiate de conservare și difuzare a valorilor culturale. Totodată caracterul cosmopolit al zonelor metropolitane este un element de importanță majoră pentru dezvoltarea industriei media (presă, edituri, radio, TV, publicitate, telecomunicații) și pe plan general industriile creative reprezintă un sector de activitate în plină expansiune<sup>130</sup>.

<sup>127</sup> *Polii de creștere. Faza Următoare*, p. 37, disponibil online pe <http://documents.worldbank.org/curated/en/378721468095965946/pdf/843270WP0v20RO0t0Box382155B00OUO070.pdf>, accesat la data de 3 octombrie 2017.

<sup>128</sup> *Studiu privind elementele de dezvoltare spațială a regiunii Sud Muntenia*, Raport Final (19/10/2013 – 31/10/2013) Versiunea 3, p. 62, disponibil online pe <http://www.adrmuntenia.ro/documente/studiu-elemente-de-dezvoltare-spatiala-in-rsm.pdf>, accesat la data de 20 august 2017.

<sup>129</sup> Termenul de *loisir* se referă la folosirea optimă a timpului liber de către oameni, la activitățile de recreere, agrement, activități recreative culturale și sportive.

<sup>130</sup> *Studiu dezvoltare policentrică*, p. 8, disponibil online pe <http://fzmaur.ro/StudiuPOLICENTRIC.pdf>, accesat la data de 23 august 2017.





### Concluzii

Crearea unei zone metropolitane aduce cu sine numeroase riscuri și vulnerabilități, la care atât managerii sau administratorii din domeniul public dar și cei din domeniul privat trebuie să conlucreze prin soluții inteligente și responsabilitate mutuală, pentru a asigura și a garanta o securitate urbană optimă.

O zonă metropolitană inteligentă are la bază implementarea principiilor urbanismului inteligent, iar „*inteligent*” înseamnă să folosești cunoașterea și capacitatea de inovație într-un mod adaptabil și dinamic în fața singurei constante universale – *schimbarea*.



### BIBLIOGRAFIE

- ABRAHAM D., *Introducere în sociologia urbană*, Editura Științifică, București, 1991;
- IOJĂ I.C., *Metode și tehnici de evaluarea a calității mediului în aria metropolitană a municipiului București*, Editura Universității din București, 2009;
- MIFTODE V., „*Migrațiile și dezvoltarea urbană*”, EDITURA JUNIMEA, Iași, 1978;
- Sistemul de așezări la nivelul Regiunii Centru în contextul dezvoltării policentrice. O abordare predominant geografică*, lucrare elaborată în cadrul ADR Centru, decembrie 2010;
- Studiu privind elementele de dezvoltare spațială a regiunii Sud Muntenia*, Raport Final (19/10/2013 – 31/10/2013) Versiunea 3;
- The World's Cities in 2016*, Data Booklet, United Nations;
- URBANIZATION AND DEVELOPMENT: EMERGING FUTURES. WORLD CITIES REPORT 2016, United Nations Human Settlements Programme (UN-Habitat), Nairobi, Kenya, 2016;
- WORLD CITIES REPORT 2016;
- World Urbanization Prospects*, Department of Economic & Social Affairs, the 2014 revision, United Nations, New York.

### Pagini de Internet accesate:

- <http://www.adrmuntenia.ro>  
<http://wcr.unhabitat.org>  
<https://esa.un.org/>  
<http://citiscopes.org>  
<https://www2.census.gov>



<http://fzmaur.ro>  
<http://www.unibuc.ro>  
<http://www.un.org>  
<http://store.ectap.ro>  
<https://www.scribd.com>  
<http://cursdeguvernare.ro>  
<http://documents.worldbank.org>  
<http://eud.leneurbanity.com>

